

Jedna od ambijentalnih celina koja na najpozitivniji način svedoči o tradiciji i vremenu prošlom, jeste Zavičajna kuća u Bačkoj Topoli. Građena davne 1843. godine, o čemu svedoči zapis urezan u gredi, na plafonu „čiste“ sobe, za posetioce je otvorena 1986. godine, kao prva etno kuća u Vojvodini, a verovatno i u Srbiji. Pripadala je porodici koja je radila 40 jutara zemlje, te predstavlja primer gazdinske kuće u kojoj bi se i danas moglo sasvim udobno živeti.

To je trodelna građevina od naboja, pokrivena trskom, koja se sastoji od ulaza sa kuhinjom, i dve sobe.

Ulična ili „čista“ soba, naziv je ponela po tome što su je veoma retko koristili domaćini, osim kada su u kuću dolazili gosti, povodom veridbe ili kada je neko umro. Ona je služila za pokazivanje iz unutra, ali i sa ulice, ako je neko želeo da žvirne, mogao je jer je uvek bila nameštena tip top. Okrečeni u belo, zidovi su ukrašeni bogatom cvetnom bordurom. Isti motiv, ponavlja se na tavanici, između plavo ofarbanih greda, što „čistoj“ sobi daje posebnu raskoš, a što su mogle sebi da priušte samo bolje stojeće kuće. U njoj se nalazio i „tulipanski“ sanduk, u kojem se nalazio miraz, ceo devojački život, pre udaje.

Svaka soba imala je ozidanu peć koja se ložila iz kuhinje, da se sobe ne prljaju. Čista soba se retko grejala. U peći se pekao hleb. U kuhinji je bila i katlanka, koja je imala funkciju šporeta, a u odžaku, otvorenom prostoru iznad ložišta, nalazile su se kuke sa kojih su visile šunke, kobasice, slanina, gde su se i sušile i bile sigurne od štetočina.

Dnevna soba je bila naživlja prostorija u kući. U njoj su boravili, radili i spavali svi članovi domaćinstva. Osim kreveta, sofre sa stolicama, stilizovane klupe, krparama kojima je bio prekriven zemljani pod, nije bilo preterano mnogo drugih predmeta. Raritet je „singer“ mašina, kolovrat i opaklija načinjena od devet ovaca, koja je osim ogrtača, služila i za pokrivanje. Ovaj enterijer Zavičajne kuće datira sa prelaska XIX u XX vek, i većina nameštaja i predmeta za upotrebu su izvorno pripadali porodici koja je u kući živela, a manji deo je prikupljen sa strane.

Karolj Šerfeze, radnik Doma kulture u Bačkoj Topoli, pod čijim patronatom se nalazi Zavičajna kuća, kaže da je ovo panonski oblik kuće, i da nema velike razlike između slovačkih, mađarskih i bunjevačkih kuća, pa i srpskih. Npr. Zavičajna kuća je pripadala mađarskoj porodici, a boja koja preovadava je slovačko plava. Živeći jedni do drugih, nacionalne razlike su se gubile, zanemarivale, svodile na nijanse.

Životni prostor se nije na tome završavao. Pod prostranim gongom nalazila se komora sa spremištem za brašno, za odlaganje poljoprivrednih alatki, kudelje, alata za razne zanate i korita, ostava, izlaz na tavan, zatim letnja kuhinja, ukratko sve što je jednoj pravoj kući i dobrim domaćinima bilo potrebno. Ničeg previše, a svega dovoljno.

Gospodin Karolj Šerfeze kaže da je najvažnije sačuvati sećanje, i zato se najviše radi sa

omladinom:

-Nisu svi iz Topole ovo videli, ali deca iz škola sigurno jesu, i oni će sve ovo što su videli umeti dalje da prenesu. Osim ovog dela, postoji i ekonomsko dvorište. U tom prostoru su se čuvale karuce, zaprežna kola, sanke, svinjac, čardak, a tu su sada postavljeni stolovi sa klupama, da deca i omladina mogu da dođu kao na izlet. Dom kulture nastoji da ova kuća ne bude samo spomenik već i mesto gde se okupljaju mladi. S tim u vezi organizujemo tokom letnjeg rapusta, uglavnom za školsku decu radionice različitog sadržaja. Za tu svrhu, podignuta je i pozornica 1993, godine, na kojoj se tokom leta smenjuju kulturno umetnički programi. Pozornica je ukrašena simbolom sunca i njegovim zracima, nezaobilaznim motivom na kućama ne samo ovog kraja, već i Vojvodine.

Koliko je prošlost i sačuvane stvari koje su davno izašle iz uptrebe, bitna za sadašnjost i da li će mladi bolje razumeti prošlost ako je upoznaju preko ovakvih malih, očiglednih učionica života koji je vođen pre 100 i više godina?

-Sigurno da hoće, jer polako se vraćamo tim potisnutim vremenima. Npr. u Nemačkoj sve više koriste konoplju umesto sintetičkih materijala. Tendencija je vraćanja prirodi i prirodnom, i verujem da će napredak mladih generacija ići naslonjen na prošlost, na iskustva starih generacija - uveren je gospodin Šerfeze.

Zavičajna kuća u Bačkoj Topoli otvorena je od aprila do oktobra, a tokom cele godine posećivanje je moguće uz dogovor. Ovo je jedna od destinacija koja se ne bi smela zaobići.

Više fotografija možete da pogledate o v d e.